NUMMER 19 DONDERDAG 10 MEI 1928 28STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

DANKBETUIGING Het Hoofdbestuur betuigt langs dezen weg zijn dank aan hen, die ter gelegenheid van de verplaatsing van den zetel der Vereeniging van Heulstraat 17 naar Korte Voorhout 6, te 's-Gravenhage, van hunne belangstelling in eenigerlei vorm blijk gaven.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

De leden onzer Vereeniging stellen wij hierbij in kennis met de toegangsprijzen tot de I.T.A.; wij verzoeken U deze — zoo laag mogelijk gestelde — prijzen algemeen bekend te willen maken.

Bij de prijzen is, overdag, een doorloopend bezoek aan den Amboinschen Zeetuin van Soumokil inbegrepen, terwijl geen extra entrée's in eenig gebouw op het terrein worden geheven.

A. Dagelijks; toegang f 1.—; kinderen beneden 16 jaar f 0.50.

B. Zondags; toegang f 0.60; kinderen beneden 16 jaar f 0.30.

C. Avond entrée (nà half zes) f 0.25.

D. Avond entrée Zeetuin f 0.25.

E. Schoolkinderen met geleiders f 0.35 (collectief ongeveer acht dagen van te voren bij het Secretariaat aanvragen).

F. Doorloopende kaarten f 7.50.

Groepen volwassenen boven de 50 personen krijgen op de A en B-kaarten 50 pCt. reductie (collectief ongeveer acht dagen van te voren bij het Secretariaat aanvragen).

Leden van „OOST EN WEST" genieten, persoonlijk, 50 pCt. reductie op de A, B en F-kaarten.

Wij zullen t.g.t. de Afdeelingsbesturen verzoeken zich met den verkoop van de ledenkaarten te willen belasten. Daardoor wordt onze administratie zeer verlicht.

Onze Afdeeling neemt thans geen nieuwe leden meer aan.

Secretariaat: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

I. T. A.

Als Oost en West te zamen komt
In Gelderlands landouwen,
Dan is voor vriend en vreemdeling
Iets wonderbaars te aanschouwen.

Wat noeste vlijt, wijs overleg,
Wat kunstzin mocht vergaren,
Werd hier door hen bijeengebracht,
Die tijd noch moeite sparen.

Der beide Indiën kostbaarst goed,
De wonderen van de tropen,
Hier liggen ze voor U opgetast,
Hier gaan U de oogen open.

Voor fijnen kunstzin, schoonheidsdrang,
Die Oost en West bezielde
Tot tempelbouw, met 't godenbeeld,
Waar de oude tijd voor knielde.

O, al wat 't schoone Morgenland
Bezit aan kunstenaarsschatten,
Maar wat ook 't Avondland ons biedt,
Is nauw'lijks te bevatten.

In lateren tijd, bij nieuw geloof,
Bleef 't vaardig volk zich uiten
Aan 't weefgetouw, in houtsnijkunst,
Bij gamelan en fluiten.

't Bewerkte zilver, goud als kant,
De kostb're bonte steenen......
't Tuigt al van diepen schoonheidszin,
Zoowel thans als voorhenen.

Natuurlijk heb 'k van I.T.A. niet
Een tiende kunnen noemen;
Komt zelven zien..., O, Arnhem moet
Op veel bezoekers roemen!
Dat 't zij, als om den bijenstok
Ontelb're bijen zoemen.

Nog waait de Nederlandsche vlag
In beide Insulinden,
Nog reikt een hechte broederband
Van stad tot stad, van land tot land,
O, moge 'n verre toekomst ook
Ons steeds in eendracht vinden.

Lochem. E. S.

Bovenwindsche Eilanden.

(Particuliere correspondentie).

Daarboven (18° N.B., 63° W.L.), *20 Maart 1928.*

De belastingvrijdom naar de begrooting van 1928.

I.

Een stukje voorgeschiedenis (1926).

Een reorganisatie-ontwerp van den publieken dienst in de Raden van Politie. — Het oriënteert zich naar St. Martin. — Zijn consequenties. — Zijn levensduur: de eilanden proefkonijn. — Zijn ontvangst bij de Landraden. — Hun oordeel. — Commentaar. — Inspectie-reizen.

In 't algemeen zien wij, Bovenwinders, voor zoover we niet tuk zijn op een goed en goedkoop glas champagne en een uiterst billijke, doch heerlijke „swizzle", dan wel tot de handelaars in gedistilleerd, in spe, niet behooren, in den belastingvrijdom ons toebedacht, door de Begrooting voor 1928, een uiterst primitief beroep op het volksinstinct. De groote massa staat er dan ook bij intuïtie zeer onverschillig tegenover en hij, die een beetje verder kijkt dan zijn neus lang is, betwijfelt ten zeerste, of we er waarlijk agrarisch en commercieel op vooruit zullen gaan en of het levenspeil m. n. van den kleinen man er door zal verbeteren. Integendeel, hij vreest een nog sterkere destructie onzer oeconomische verhoudingen, m.n. door den vrijdom van invoerrechten, drankaccijns en vergunningsrecht. De voorgeschiedenis, die zich, te onzent, twee jaar geleden afspeelde, is bovendien niet langs onze koude kleeren gegaan. Zij heldert op, waar de desbetreffende begrootingsstukken niet aan overmaat van duidelijkheid mank gaan.

In den Raad van Politie van elk onzer eilanden kwam in Mei (St. Martin en Saba) en in Juni (St.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West" toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?", ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U".

Eustatius) van 1926 aan de orde een ontwerp van het Hoofdbestuur tot reorganisatie van den publieken dienst op de Bovenwindsche eilanden. Het omvatte een vrij-handelstelsel, een financieele decentralisatie en een versobering van administratie. De Gezaghebber-Voorzitter fungeerde als gemachtigde van den Gouverneur, die zelf tegenwoordig zijnde, waar gewenscht diens toelichtingen accentueerde of aanvulde.

Het reorganisatie-ontwerp was echter geen object van discussie. De Gouverneur wenschte slechts de insulaire wethouders of Landraden over zijn strekking te hooren, in afwijking van het gezonde beginsel van het Regeerings-reglement, dat een collectieve verantwoordelijkheid van Gezaghebber en Landraden wil en dienovereenkomstig voorschrijft, dat zij, als Raad van Politie, den Gouverneur van raad dienen moeten.

Het primaire doel der reorganisatie was, het Nederlandsche deel van St. Martin tot een vrijhaven te maken, gelijk het aangrenzende Fransche deel dat is. Op het onze golden allerlei zeer strenge wetten, m. n. de Curaçaosche belastingverordeningen, terwijl men op het Fransche part practisch zonder wetten leefde. Met name op ons St. Martin stuitte de uniformiteit bij haar toepassing op bezwaren. De zaken konden er niet bij het oude gelaten worden, wilde men er de gewenschte commercieele en oeconomische verbeteringen aanbrengen. Den smokkel van het Fransche vrije gebied naar het Nederlandsche belastinggebied kon men niet beletten, zoodat het laatste met het eerste niet concurreeren kon. Een nieuw veld van smokkelarij zou men echter openen en de douane-kosten slechts verplaatsen, wanneer St. Eustatius en Saba tevens geen vrijhavens werden. [1])

Gevolglijk voor alle drie eilanden een financieele decentralisatie, door uitschakeling van de gewichtigste belastingen (invoerrecht, drankaccijns enz.) en heffing van locale belastingen, ter bestrijding van die insulaire uitgaven, welke niet het administratie-, onderwijs-, gezondheids- en politiewezen betroffen, blijvende deze ten laste van de koloniale kas.

Zou eenmaal de gedachte reorganisatie werkelijkheid geworden zijn, dan zou zij een radicale verandering te weeg brengen, waarom de Landraden haar duchtig onder de oogen moesten zien.

Was de administratie der eilanden in betrekking tot hun oeconomische beteekenis op een te groote leest geschoeid, als vrij-havenschappen zouden zij de fiscale ambtenaren kunnen missen, zoowel als een gedeelte der politie.

Wanneer na eenige jaren mocht blijken, dat de reorganisatie niet aan haar doel zou beantwoorden, dan kon toch altijd weer tot het oude systeem teruggekeerd worden. Doch hoe het ook zij, de geheele groep der Bovenwindsche eilanden moest in de proef deelen, wilde men de reorganisatie op St. Martin in praktijk kunnen brengen. Vertrouwd moesten echter worden, dat een en ander in het belang van alle drie zou zijn en ongetwijfeld zou de immigratie sterk aangemoedigd worden.

De drie paren van Landraden gaven hoofsch hun waardeering te kennen voor de goede bedoeling van het ontwerp, al ontging hun de draagkracht er van. Slechts in het eerste deel der trias: vrijhaven, financieele decentralisatie, administratieve versobering, vermochten zij iets concreets te zien. De beide andere leken hun onbestemd en nevelachtig.

Bovendien er hing over de samenkomst der „volksvertegenwoordigers" met den Gouverneur van de kolonie en zijn gemachtigde de realiteit van onuitgesproken dingen; — van vermoedens, dat de Landraden, als Roucou's het reorganisatieplan voor elders kleur moesten geven; — van latente grieven over achterstelling bij de Benedenwindsche eilanden; — van het besturen uit Willemstad en de denaturatie van het gezaghebberschap, wat ook de positie van de Landraden nullificeerde; — van meesmuilen over het verband tusschen het dalende peil der fiscale ambtenaren en de groeiende onmacht tegen den dranksmokkel op St. Martin; — van . . . enz. Kortom het idée, dat andere belangen, meer dan die hunner eilanden gediend moesten worden, schiep een eigenaardige mentale sfeer. Een fatale klank kreeg daarin de toch eigenlijk gesuggereerde opmerking van den oudsten Landraad van St. Eustatius, dat hij en zijn collega verlangend waren te zien, dat er iets gedaan werd om het Gouvernement van Curaçao te helpen (sic!). Ironisch klonk de interruptie van de Landraden van St. Martin vragende naar zekere wetswijziging, waarop ze in 1924 reeds aangedrongen hadden. Sarcastisch was het zwijgen over het immigratie-denkbeeld.

Wat had, m.n. sinds 1924, het Gouvernement van Curaçao tegen de emigratie gedaan? Op St. Martin naar werkverruiming gestreefd, de zoutindustrie bevorderd? Op Saba den zeevaarder, op St. Eustatius den landarbeidersstand aan zich gebonden? Het tegendeel! Het had de emigratie direct of indirect aangemoedigd. Op St. Martin: de plantage Belvédère, in 1919 aangekocht m.n. om een landarbeidersstand te vormen, verkocht. Het Fransche deel er van in 1923, het Hollandsche in 1924, waardoor voor dit laatste een 50-tal huurovereenkomsten vervielen; — de seizoenarbeider maar laten trekken naar Santo Domingo, waar hij weinig loon, maar vele vuile ziekten opdoet; — de zoutpannen niet beschermd tegen hoogwater-gevaar. Op St. Eustatius, *de emigratie ingeluid* naar Curaçao (1924), met een proefzending van werklui naar de Petroleum-Industrie-Maatschappij, en daardoor de ontwikkeling van een nog bestaande kern van landbouwers gedupeerd, zonder dat de geëmigreerden er zijde bij sponnen. Op Saba een radio-installatie voor nonsens verklaard, schoon zij den zeevaarder aan zijn familie gebonden hadde. Voor de drie eilanden den hulplandbouwkundigen dienst gesaboteerd, door hem in het ontvangerschap op een der eilanden te doen opgaan (1924) en ten slotte op te heffen (1926).

Slechts van één der zes landraden en wel van den jongste op St. Eustatius verwierf het reorganisatie-plan een succès d'estime. Zijn opgenoemde collega, de eenigszins bitse verzekering ontvangen hebbende, dat het Gouvernement door zou gaan met datgene voor zijn eiland te doen, zooals het steeds gedaan had, gaf te kennen, dat 's Gouverneuren voorstel een proef waard was. Kon dat er tevens toe bijdragen, Statius uit den hoek te brengen, waarin het geraakt was, het zou een iegelijk tot vreugde zijn.

Stemden beide Landraden dus onzelfzuchtig toe, dat ten behoeve van Sint Martin ingegrepen moest worden en deerde hen de soberheid van het ontwerp niet, de Landraden van St. Martin en die van Saba verlangden m.n. ten aanzien van de plaatselijke belastingen en de vereenvoudiging der plaatselijke administratie zich niet te binden. Zij wenschten van Bestuurszijde een meer positief bescheid, ten einde te kunnen oordeelen of aan de geheele reorganisatie in het oog springende voordeelen en weinig of geen tastbare nadeelen verbonden waren.

Wanneer de locale belastingen t. z. t. aan de orde kwamen, zouden de Sabaansche hun meening ten beste geven en wat den publieken dienst betrof, de regeling daarvan behoorde geheel tot de bevoegdheid van den Gouverneur. Evenwel ze lieten niet na te wijzen op de wenschelijkheid van een wel georganiseerde administratie.

De Landraden van Sint-Martin volstonden met het volste vertrouwen in 's-Gouverneuren regelend inzicht te betuigen.

De vrijhaven op zich zelf lokte hun zeer toe, om aangevoerde redenen. Die van Saba gevoelden er iets voor en die van Sint Eustatius zagen er in een wapen „tegen bloedzuigende winkeliers", wat echter een zeer persoonlijke opvatting was. Immers de grondprijzen worden buitenaf vastgesteld en m.n. St. Kitts is een gewild emporium voor de eilanders, als correctief der locale prijzen.

Op St. Martin is de toestand anders. Het aantal winkeliers is er te groot in verhouding tot de bevolking en de kapitaalkrachtige regelen de prijzen der goederen naar die, welke door de kleine winkeliers gemaakt *moeten* worden. De ruggegraat van oeconomische vrije kleine landbouwers ontbreekt er geheel en het zijn slechts de meer gegoeden, die zich aan het winkelmonopolie van één familie kunnen onttrekken.

Geen wonder, dat het reorganisatie-plan geen onverdeelde bewondering verwierf. Het oriënteerde Saba en St. Eustatius kunstmatig naar St. Martin, maakte den wensch naar werkelijke decentralisatie en administratieve zelfstandigheid van onze eilandengroep tot aanfluiting van eenig Nederlandsch koloniaal bestuur. Het bracht de belangen der beide eerste eilanden niet naar voren, maar naar achteren

[1]) Bestuurszijde verloor uit het oog, al zouden wij in een handelskring met de Fransche naburen gebracht worden, dat de handelswaren daaruit niet in het vrije goederenverkeer zouden toegelaten kunnen worden, m.a.w. de douane-kosten zouden naar Curacao verplaatst worden.

De West-Indische Commissie van „Oost en West".

Van links naar rechts: Mevr. v. Beresteyn—Tromp; Mevr. v. Aalst—Koopman; Prof. Flu, Voorz. W.-I. Commissie; Dr. Rutgers, Gouvern. v. Suriname; R. Zuyderhoff en F. H. A. v. d. Brugh, resp. Alg. Voorz. en Secr. Ver. „Oost en West"; Kasteleyn, lid W.-I. Commissie.
Staande v.l.n.r.: F. Logeman; Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg; J. v. Aalst; F. Oudschans Dentz; F. v. Peski; Prof. Grutterink.

De West-Ind. Commissie van „Oost en West" kwam op 4 dezer, met het Dagel. Bestuur der Ver., bijeen in de nieuwe lokalen, Korte Voorhout 6.

Deze gecombineerde vergadering werd bijgewoond door den nieuw benoemden Gouverneur van Suriname, den Heer Dr. A. A. L. Rutgers, die daartoe uitgenoodigd, de welwillendheid had aan de uitnoodiging wel gehoor te willen geven.

De Voorzitter der Vereeniging, tevens Voorzitter van het Dagel. Bestuur, de Heer Zuyderhoff, opende de vergadering met een toespraak tot den Gouverneur en stelde daarna de voorzittershamer in handen van den Heer Prof. Flu, Voorzitter der West-Ind. Commissie, voor de verdere leiding dezer bijeenkomst, waarin behalve door de beide Voorzitters, door de Heeren Kasteleijn en Oudschans Dentz, alsmede door Mevr. van Beresteyn-Tromp, eenige aangelegenheden onder de aandacht van den Heer Dr. Rutgers gebracht werden, die verklaarde daaraan gaarne zijn aandacht te zullen schenken.

Ten slotte bood de Heer Prof. Flu, mede namens alle aanwezigen, den eerstdaags vertrekkenden bewindsman, de beste wenschen aan.

---

en voor die van St. Martin legde het geen zakelijken grondslag, waarop een reëelen handel van ingezetenen of vreemdelingen voort zou kunnen bouwen en de zoutindustrie zich tot tevredenheid der geïnteresseerden ontwikkelen.

De waarde van den invoer op Sint Martin bedroeg in 1925: ƒ 231.610 tegen ƒ 229.180 in 1924 of ƒ 2430 meer; die van den uitvoer: ƒ 34.580 tegen ƒ 49.620 in 1924 of ruim ƒ 15000 minder, hoofdzakelijk ten gevolge van den minderen zoutuitvoer tot een bedrag van ƒ 14.000. „De weinig handel", gaat het Koloniaal Verslag over 1925 voort, „die hier gedreven wordt, vooral die in accijnsgoederen, wordt zeer benadeeld door den clandestienen invoer van het Fransche gedeelte. Het treffen van afdoende maatregelen van grensbewaking is binnen de grens van een toelaatbare uitgave daarvoor, ondoenlijk".

Op de reeds genoemde grensplantage, liggende op Fransch en Nederlandsch gebied, had men de contrôle geheel in de hand, door uitbreiding van domein, langs het Fransche, hadde men het ook elders verkregen; doch Belvédère werd verkocht, en geen wettelijke regeling bepaalde, dat het algemeen belang vorderde een of meer particuliere landerijen op St. Martin geheel of gedeeltelijk tot domein terug te brengen.

Men ziet het: doelstelling was niet den oorsprong van het kwaad op te ruimen, maar om de gevolgen van dat kwaad daar te verminderen, waar verlichting van den economischen toestand van één eiland, het dringendst noodig scheen.

Hoe eenzijdig de voorlichting, die in het duister liet, dat de oriëntatie van Saba en St. Eustatius naar St. Martin in wezen neerkomt op oriëntatie naar den St. Martinschen drankhandel op zijn smalst!

Op dergelijke misleiding was honderd jaar geleden ook de vrijverklaring van de haven van St. Eustatius gevestigd. Commissaris-Generaal Van den Bosch, ter plaatse het oor leenend aan insulaire kooplieden en eigengeërfden — een drietal, geïnteresseerd bij den Buenos-Ayriaanschen kaperhandel, verklaarde de reede van St. Eustatius vrij van in-, uit- en doorvoerrechten, van alle haven- en ankergelden (1828). Aan de distributie van kapergoederen kwam dra een einde, echter niet zonder verwikkeling met Engeland, doch daarmee was een oogenblik van welslagen en een volstrekte onverschilligheid voor de gevolgen niet ongedaan gemaakt: nog lang droeg het eiland het brandmerk van roofnest. *Staan heden St. Eustatius en Saba als satellieten van St. Martin, als dit, gebrandmerkt te worden als smokkelnesten?*

Grondige kennis van land en volk onzer historisch-geografische eenheden aan de peripherie der Caraïbische Zee wordt niet, per sé, verkregen door bezoeken van korter of langer duur, hoe vaak ook herhaald. Die van bestuurs- of administratieve autoriteiten kunnen erger dan waardeloos zijn: ze kunnen kwaad stichten, o.a., wanneer ze den achterdocht opwekken bij het vreemd blijven aan de psyché van de bevolking, het rassenverschil, de bestaansvoorwaarden enz.

Om de werkelijke gesteldheid en gezindheid, zoowel van den creool als van den kleurling, te vernemen, moet men een groot vertrouwen bij hen bezitten. Dat ontstaat of wordt gekweekt, slechts door langdurigen omgang. Aan enkelingen, aan een gezaghebber-bestuurder, die geen handlangersdiensten voor het centrale gezag verricht, wiens carrière in de handen van het Opperbestuur berust en die in waarheid is de „sentinelle du paix publique et le protecteur des indigènes", gelukt het bijwijlen zoowel den creool als den mulat vrij uit te doen spreken, in het bijzonder, wanneer hij met hun werk medeleeft.

Maar het gelukt niet aan den bureau-mensch, den besten commies-gezaghebber, den meest karaktervollen Gouverneur.

Onder de na-oorlogsche depressie bracht de huidige Landvoogd ons zijn bezoeken en ze waren er te schrijnender om. De „bull-eye" van den oeconomischen orkaan was recht over St. Eustatius ge-

trokken en tusschen Saba en St. Martin doorgegaan, daar het agrarisch bezit verwoestend, hier het teisterend. Een natuurlijke orkaan vergoedt met regen zijn euveldaden, breekt droogte-perioden, doch het landbouw-nihilistische Willemstad, door de hooge Moederlandsche politiek ten aanzien van ons vrij gelaten, stak geen hand uit, om het in zee gespoelde bruikbare menschenmateriaal aan wal te brengen. Dit zou wel elders, door den wind voortgedreven, opgepikt worden.

(Wordt vervolgd).

COMMENTATOR.

Een nieuwe uitgaaf van „Onze West".

—o—

Gedurende haar bijna 30-jarig bestaan heeft de vereeniging een reeks van werkjes uitgegeven over Oost- en West-Indië tot voorlichting van het publiek, welke bij de afdeeling Informatiebureau onzer vereeniging en bij de firma Martinus Nijhoff, Lange Voorhout 9 alhier, verkrijgbaar zijn. Vele dezer geschriften beleefden reeds een tweeden en derden druk.

Een dezer is het geschrift *Onze West*, in 1910 uitgegeven en bevattende mededeelingen betreffende: I. *De Kolonie Suriname* door Reman Irus en II. *De Kolonie Curaçao* door M. Victor Zwijsen.

Een 2de herziene en bijgewerkte druk verscheen Juli 1918. Suriname was bewerkt door Fred. Oudschans Dentz, Curaçao door Mr. B. de Gaay Fortman.

Thans zijn wederom een tiental jaren verloopen. Behalve de omstandigheid, dat de voorraad uitgeput raakt, achten wij den tijd aangebroken om een nieuwe uitgave het licht te doen zien en tevens het geschrift zoodanig uit te breiden en om te werken, dat het zich aanpast aan dezen tijd en door een betere indeeling der stof meer tot zijn recht komt. Het werkje dient een vraagbaak te zijn voor hen, die deze gewesten willen bezoeken en zich tevoren op de hoogte willen stellen van de geschiedenis, van land en volk, van den economischen toestand, van de reis, van handel en nijverheid, van de levensomstandigheden in deze gebiedsdeelen aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan en daarin ook zouden kunnen vinden adressen van vereenigingen en instellingen op koloniaal gebied, van consulaire ambtenaren, maand-, week- en dagbladen, de leesstof over beide gewesten, enz.

Met kaarten van Suriname en Curaçao en een gemakkelijk te raadplegen inhoudsopgave dient het boekje ook in bruikbaarheid te winnen.

Voor de omwerking van het geschrift vonden wij bereid de heeren Fred. Oudschans Dentz voor Suriname en W. R. Menkman voor wat Curaçao betreft. Beide heeren hebben een groot deel van hun leven in deze gebiedsdeelen doorgebracht en wij zijn er van overtuigd, dat het geschrift, dat midden Juni het licht zal zien, in een behoefte zal voorzien, niet alleen voor hen die de reis daarheen willen ondernemen, maar ook voor hen, die een beknopt overzicht van beide gebiedsdeelen zoeken.

Verspreiding ook van de kennis van *Onze West* acht de vereeniging nuttig en noodzakelijk. Curaçao beleeft een grooten opbloei en velen vertrekken daarheen om er een werkkring te aanvaarden. Suriname heeft jaren van groote moeilijkheden doorgemaakt en, als de teekenen niet bedriegen, schijnt de opleving van dit meest Nederlandsche overzeesch gewest, welks lot zoo nauw aan dat van het moederland is verbonden en welks bevolking zoo echt Nederlandsch is, in een niet te ver verwijderd verschiet te liggen, ook door de gestadige en klimmende belangstelling, welke door velen wordt opgewekt en onderhouden.

Wij vertrouwen, dat het boekje in veler handen zal komen en zal medewerken om die belangstelling te doen groeien. Zoowel onze leden als nietleden dienen daaraan mede te werken. Voor dat doel stellen wij het werkje bij inteekening verkrijgbaar voor den prijs van *f* 1.—.

Men zende zijn aanvrage aan het Informatiebureau onzer vereeniging, *Korte Voorhout 6, 's-Gravenhage.*

Het Hoofdbestuur van „Oost en West":

R. ZUYDERHOFF, *Voorzitter.*
F. H. A. VAN DER BRUGH, *Secr.*

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Zondag 6 Mei.

Voordracht over Bataks en Niassers. Voor de leden van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam heeft de heer J. C. Lamster den 27en April eene voordracht met lichtbeelden gehouden over Bataks en Niassers (Overzicht in *Nwe Rott. Ct.* van Zo. 29 April).

IJzer en nikkel in Ned.-Indië. Prof. Ir. M. H. Caron, de opvolger van wijlen Prof. S. J. Vermaes als hoogleeraar in de mijnbouwkunde aan de Techn. Hoogeschool te Delft, heeft bij de aanvaarding van zijn ambt op Woensdag 2 Mei een rede uitgesproken over: IJzer en nikkel in Ned.-Indië. (Zie het *Vaderl.* van genoemden datum, Avondbl. B).

Indië en het socialisme. Volgens een Aneta-bericht [1] van 2 Mei is te Batavia een bijeenkomst gehouden ter viering van den 1 Mei-dag, waarbij de gemeente-secretaris, de hr. D. van der Zee het woord heeft gevoerd. In het gebouw, waar de bijeenkomst plaats had, hing de beeltenis van H. M. de Koningin, *welke echter voor deze gelegenheid met een rooden doek was bedekt.* De hr. Van der Zee wekte de aanwezige Indonesiërs op tot gezamenlijke bestrijding van den gemeenschappelijken vijand: het kapitalisme.

Intusschen zou — eveneens volgens een Aneta-bericht — des heeren Van der Zee's partijgenoot en Volksraadlid, de hr. J. E. Stokvis, het voornemen koesteren in 1929 definitief te repatrieeren, aangezien hij geen kans heeft gezien in Ned.-Indië het socialisme te brengen.

Univ. examens. Utrecht. Doctoraal ex. Ned.-Indisch recht de heer Mr. J. van Nus.

Wageningen. Candidaats-ex. koloniale landbouw de hr. J. H. Brinkgreve.

Dr. Ir. S. Hannik †. Hier te lande is uit Bandoeng het bericht ontvangen van het overlijden, op 31-jarigen leeftijd, van den heer Dr. Ir. S. Hannik.

Bevordering. Batavia, 3 Mei (Aneta). De luitenant-kolonels der infanterie en artillerie R. M. d'Engelbronner en A. C. J. Jonquière zijn bevorderd tot kolonel bij hun wapen.

Onderdirecteur van Gouv. bedrijven. De secretaris van het Departement van Gouvernementsbedrijven, de heer A. Jellema, is bevorderd tot onderdirecteur.

De Krakatau. Blijkens verschillende Aneta-telegrammen neemt het aantal erupties van den vulkaan Krakatau in de laatste dagen geregeld toe, in aantal zoowel als in hevigheid. De leider van den vulcanologischen dienst, Dr. Stehn, is er echter van overtuigd, dat eventueele groote erupties in ieder geval niet die omvang zullen hebben van de Krakatau-ramp van 1883.

In eene vergadering van het Ned. Aardrijkskundig Genootschap te Amsterdam op Za. dezer, zal Prof. Dr. B. G. Escher een voordracht met lichtbeelden houden naar aanleiding der jongste werking van de Krakatau.

De Indische reis van den heer Colijn. Batavia, 2 Mei (Aneta). Naar het Bat. Nwsbl. verneemt is de heer Colijn naar Zuid-Sumatra vertrokken. Na afloop van deze reis keert hij naar Holland terug.

S. Spree †. Te Magelang is, in den ouderdom van 70 jaar, overleden de heer S. Spree, gep. majoor-kwartiermeester van het O.-I. leger.

Inlandsch gemeentewezen. Weltevreden, 3 Mei (Aneta). De assistent-resident ter beschikking Dr. Haga is naar Palembang vertrokken voor het instellen van een onderzoek naar het inlandsche gemeentewezen.

Dr. E. V. Korn. Buitenzorg, 3 Mei (Aneta). Tot assistent-resident van Samarinda is benoemd V. E. Korn.

De Regent van Bandoeng. Bandoeng, 3 Mei (Aneta). De regent van Bandoeng, de heer Wiranata Koesoema, keert 18 Augustus (van buitenlandsch verlof) op Java terug.

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de *Nwe Rott. Ct.*

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Metaal, hout- en bamboe-, leder- en aardewerk op de Eerste Djocdjasche Jaarmarkt-tentoonstelling.

Na vermeld te hebben, dat *Pangeran A. A. Pakoe Alam*, bijzonder mooi, oud, gedreven, Sumatraansch vaatwerk en antieke bonbonschalen van Kotagedangsch filigraan had ingezonden ter Djocdjasche Jaarmarkt, vertelt Resident Jasper verder in zijn „Verslag": dat het zilversmeden, speciaal het drijven in het Pekalongansche nijverheidscentrum Gedoengwoeni zóó vooruit is gegaan, dat het ongeveer op dezelfde hoogte staat als het werk van Tegal.

De lezers van deze rubriek van „Het Koloniaal Weekblad" zullen zich herinneren, hoe wij hier meer dan eens, — ook naar aanleiding van verschillende stukken: als broodschalen, doozen, bakjes en kommen in verschillende grootten, welke bij „Boeatan", Heulstraat 19, 's-Gravenhage, te koop zijn — den arbeid bewonderd hebben der Tegalsche zilversmeden, die door de kunstzinnige *Raden Ajoe* (zuster van wijlen *R. A. Kartini)* in de *Keboepatën* (regents-woning) van Tegal te werk zijn gesteld. Voor de aanstaande Ind. Tentoonstelling te Arnhem is hiervan nieuwe voorraad gezonden.

Zooals de verslaggever terecht opmerkt, zijn daar en in Kotagedé (Djocdjakarta) de mooie drijfmotieven samengesteld uit bloem- en bladslingers, waartusschen enkele ronde of ovale vlakjes, soms ook sierbanden, onbewerkt zijn gelaten, waarmede een fijn effect wordt bereikt.

Omtrent het Balineesche zilverwerk lezen wij: „dit is van een ander genre, dunner van materiaal, minder gedetailleerd van teekening, maar in den opzet der, door blanke medaljons afgewisselde, motieven toch buitengewoon artistiek".

In de toonkamers van „Boeatan" kunnen belangstellenden deze beide bewerkingen met elkander vergelijken.

De heer Jasper roemt *Mas Asnan* van Buitenzorg, als een uitmuntend graveur, wijst ook nog op het ragfijn goudfiligraan uit Kendari en Makassar, op de fraaie Javaansche bruid- en bruidegom-sieraden, en schrijft verder o.m.:

„De groep koperwerk is vrij ruim voorzien. Behalve vele nieuwe koperen gebruiks- en luxe-artikelen uit Kotagedé, waaronder zelfs groote, met relief-ornamenten versierde boudoirlampen, het geciseleerde koperwerk uit Soerabaja, de glad gepolijste voorwerpen uit Soemedang, de gongs uit Samarang treffen we hier een belangwekkende groote verzameling antieke koperen voorwerpen aan, toebehoorende aan *Dr. Klaverweide* te Soerabaja, en een kleine collectie dergelijke voorwerpen van den Regent van Probolinggo.

„Bij vergelijking van oud met nieuw komt men gemakkelijk tot de ervaring, dat de echt-Javaansche gebruiksartikelen, zooals kommen, kwispedoors, sirihdoozen, vruchtenschalen, lampen, kandelabers, deurknopplaten, enz. uit het gebruik verdwenen zijn en tevens, dat de bijzondere procédés der kopergieters van weleer: het à-jour-gieten en de versiering met gala (een soort zwart email) bij de moderne toepassingen niet voorkomen."

Zoowel 't een als het ander is ten zeerste te betreuren. Zou men niet kunnen trachten die juist veelal zoo mooie, „uit het Javaansch gebruik verdwenen" voorwerpen, voor Europeesch gebruik te doen aanmaken?

Kommen en kwispedoors zijn hier prachtig voor bloembakken en vazen. En daarbij ook beide mooie versierings-procédé's „van weleer" te laten toepassen.

Verder lezen wij:

„Waarschijnlijk in verband met de toename der behoefte aan voorwerpen van goedkooper materiaal dan koper, is de Javaansche blikslagerij belangrijk vooruitgegaan.

„Ook dit teeken des tijds, gevolg van toenemenden praktischen, economischen zin, is aan de tentoonstelling waar te nemen. Hoewel vakopleiding in het blikslaan nog maar op enkele ambachtsscholen gegeven wordt, heeft de technische verbetering, waartoe nijveren, tengevolge van concurrentie noodgedwongen, moesten overgaan, goede resultaten gehad.

„Zoo heeft de vereeniging *Perkoempoelan Pertoekangan dan Keradjinan* te Prambanan (afdeeling Djokjakarta), onder leiding van het districtshoofd, degelijk afgewerkte, keurig beschilderde zinken voorwerpen voor de jaarmarkt geleverd, terwijl een verzameling blikken speelgoed uit Batang en Bandjarnegara verduidelijkt, dat ook de Javaansche nijveren er meer en meer op bedacht zijn, nieuwigheden uit te vinden en op de markt te brengen.

Groep V is die voor hout- en bamboebewerking:

„De Japarasche nijveren hebben reeds sedert vele jaren hun kunst toegepast op doozen van allerlei grootten en vormen van djati-, sono- en sawohout; handel in die producten wordt gedreven door eenige Chineesche ingezetenen van Japara."

Gelijk bekend, laat helaas de afwerking dezer produkten meestal veel te wenschen over, o.a. zijn de scharnieren en sluitingen zóó grof, dat de voorwerpen er geheel door misvormd worden. Onder goede leiding ter plaatse zou dit euvel toch wel te verbeteren zijn?

Indertijd, na de voltooiing van het houtsnijwerk voor de „Indische Zaal" in het paleis van H. M. de Koningin, Noordeinde te 's-Gravenhage, heeft Mr. Zeilinga, de vroegere Directeur der Javasche Bank, te Weltevreden, getracht die Japarasche *toekangs* daar aan het werk te houden door hen kleinere gebruiksvoorwerpen te doen maken voor den export. Jammer genoeg, heeft hij dit niet kunnen volhouden, omdat men die voorwerpen hier te hoog in prijs vond en ze daardoor niet genoeg aftrek vonden.

„Met de *toekangs* (kunstnijveren) van de z.g. „*golongan krio*" van den kraton, behoort *Djajengleksono* tot de bekwaamste houtsnijders van Djokdjakarta; hij maakt zelf ontwerpen van meubels, teekent de motieven hiervoor en besteedt aan de afwerking der voorwerpen veel zorg; duidelijk is dit laatste aan zijn inzending te zien.

„Tot de producten van vroegere houtsnijkunst reken ik de ingezonden medicijnkistjes, wajangfiguren, maskers, krisheften, paneelen voor huiswandversiering; van deze laatstbedoelde voorwerpen is een groote collectie door Ir. van Bergen uit Soerabaja ingezonden, stukken, welke tegen den wand der loods opgesteld zijn en een goed overzicht geven van de variaties der oude Oost-Javaansche rankstyleeringen. [1])

„De verzameling in groep V bevat ook houten, Balische beelden en Karo-Bataksche tooverstaven, waarvan de bovenzijde tot menschfiguren zijn uitgesneden, Karo-Bataksche waterkokers, voorzien van een houten stop met tuit, en Toradjasche vruchtenschalen met kenmerkende motieven in rood, zwart en geel.

„De vele methoden van bamboebewerking worden het best gedemonstreerd door de ingezonden meubels; hiervan vindt men stoelen, tafels, banken en schutsels, welke uit bamboereepen zijn opgebouwd.

„De groep lederwerk bevat complete zadels uit Brebes, met borduurwerk versierde *troempahs* of sandalen uit Gresik en Soerabaja, eenvoudige kruit- en kogeltasschen uit de Karolanden en een volledig stel wajang-poerwo-figuren van Zijne Hoogheid den Sultan van Djokjakarta.

„De kunst van het uitslaan, kleuren en vergulden van leder wordt te Djokjakarta reeds geruimen tijd toegepast op voorwerpen voor Westersch gebruik; in deze groep zijn dan ook vele waaiers, taschjes, bladwijzers, lampekappen, portretlijsten enz. van zulk bewerkt materiaal tentoongesteld."

Slechts zeer weinigen van deze kunnen den toets van artisticiteit doorstaan; waarschijnlijk doordat zij onder verkeerde leiding ontstaan zijn.

„Kotagedé is een centrum van schildpadbewerking, vandaar, dat voor de jaarmarkt allerlei artikelen van dit materiaal zijn ingezonden."

Jammer genoeg, laat ook daarbij de afwerking dikwijls veel te wenschen over. Van lasschen schijnen die *toekangs* o.a. niets af te weten. Ook hier dus een dankbare taak voor voorlichtingsdienst en technisch onderricht.

De verslaggever schrijft ten slotte o.m.:

„De groep aardewerk toont een zeer groote verscheidenheid. Dank zij de door het Keramisch Laboratorium der Afd. Nijverheid van het Dep. van L., N. en H. ingestelde cursussen breidt de glazuurtechniek zich meer en meer uit; zij is thans bekend onder eenige pottenbakkers van Solo, Pekalongan en Trenggalek."

Tot ons leedwezen moet ons hierbij de opmer-

[1]) Ook in de onlangs door den binnenhuis-architect N. P. de Koo verbouwde Toonkamers van „Boeatan" komen deze, in de betimmering aangebracht, zoo goed tot haar recht. — Red.

TENTOONSTELLING OOST- EN WEST-INDIE

VAN 11 JUNI TOT 28 JULI 1928

Koopt bij voorkeur bij onderstaande Adressen. Denkt ook om de „OUDE STAD”

king van het hart, hoe ons gebleken is, ook bij een bezoek aan datzelfde Laboratorium, dat er helaas met den aangeboren kunstzin en de typische versierings-wijzen der inlandsche pottenbakkers geen rekening gehouden wordt. De inlandsche cursisten werkten er toen naar Europeesche modellen!

Hoe mooi van vorm en teekening is toch het echt Javaansche, zwarte aardewerk van Solo en dat van de Kei-eilanden, om maar een paar voorbeelden te noemen.

Langs chemischen weg onporeus gemaakt, zouden ze prachtig voldoen als vazen.

Repliek.

Wij zijn den heer *J. W. van Nouhuys* dankbaar voor zijn van belangstelling getuigende opmerkingen, als *„Ingezonden"*, in ons vorige Weekblad kenbaar gemaakt. Zijne vergelijking gaat echter mank, want bevordering van rooken behoort natuurlijk niet tot de Staatszorg, integendeel, doch van kunst, zelfs van klein-kunst, zeker wèl, al zien de meesten onzer dit nog niet altijd in.

De heer *v. N.* nam ons de woorden uit de pen met zijn aanbeveling van de onlangs verschenen officieele „Mededeeling no. I" der Afd. Nijverheid van het Dep. van L., N. en H., door *Ir. R. M. P. Soerachman*, waarop wij dezerzijds juist de volgende week, ook met ingenomenheid, de aandacht van de lezers dezer rubriek op willen vestigen.

Met de „als wel heel gemakkelijk" gewraakte uitspraak op blz. 184, Kol. Weekblad, 19 April 1928, bedoelden wij echter geenszins, dat de schatkist de Indonesische kunstnijveren aan „goedkoope" verfstof zou moeten helpen, doch: dat hun op dit voor hun geheel vreemde, chemische terrein, deskundige voorlichting zou kunnen worden gegeven van overheidswege. De noodzakelijkheid van goede voorlichting wordt trouwens door R. M. P. Soerachman, in zijn bovengenoemde mededeeling, speciaal betreffende de batikkunst, ook telkens betoogd, zooals wij de volgende week hier zullen aanhalen.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

„Van Leven en Werken in Indië".

De Loc. (27/3) is zeer ingenomen met het nieuwe boek van den heer *L. H. C. Horsting* onder bovenstaanden titel. Dit is nu werkelijk: leven en werken in Indië. De schrijver vertelt van lief en leed bij de triangulatie, van reizen door Sumatra en de Minahasa, hij beschrijft het leven van den Europeeschen onderzoeker in de binnenlanden en dat van de Inlandsche volken waarmee hij in aanraking kwam; hij weet te verhalen van zwerftochten in het oerwoud, hij laat ons het leven van de Badjo's kennen, met hun broze vlerkprauwen de wildste zee bevarend en hij diept tallooze herinneringen op aan K. P. M.-reizen. Een gelukkige keuze van foto's maakt dit alles vooral voor den Indië niet kennenden lezer te begrijpelijker. *De Loc.* zou dit kleurige boek *verplichte* lectuur willen maken op alle middelbare scholen in Nederland en Indië en zou de ruimste verspreiding in Holland een belang achten. Zoo er één manier is om *werkelijk* belangstelling te wekken, is het deze. De strekking van het boek is het kortst aan te geven door vermelding van een foto, waarop men een Hollander, een Indo-Europeaan, een Siakker, een Minangkabauer, een Javaan, een Mandailinger en een Chinees ziet afgebeeld, vereenigd door hetzelfde werk, en door een rijmelarijtje dat als volgt luidt:

„East is East and West is West, and never the twain shall meet".
Dat is een rijmpje als zooveel, maar waarheid is het niet.
Slechts zij, te lui voor onderzoek, zij praten als de rest
Wie werklijk poogt en werklijk zoekt, zegt: „het gaat opperbest".

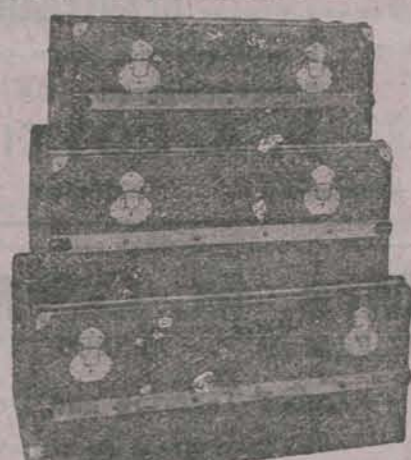
Zoo is het. De politieke associatie moge dan een slechten tijd beleven en van het „gescheiden samengaan" moge de scheiding al te zeer de samenwerking in den weg staan — men zal er goed aan doen steeds te bedenken, dat deze verhouding tot de politieke sfeer beperkt blijft. De praktijk is, gelukkig, geheel anders. In het werkelijke leven bestaat de schrille tegenstelling, die men elders suggereeren wil, geenszins. De goede verstandhouding tusschen de volksgroepen onderling behoeft niet verstoord te worden; zij kan, door vermijding van bejegeningsfouten en mits een ieder zich-zelf blijft, ook immer goed blijven. „Leert Indië kennen", zegt de heer Horsting. En die raad geldt ook voor ... wie in Indië wonen.

De Loc. van 29 Maart (blz. 1) schrijft over het *Ned.-Ind. Verbond* in Nederland.

De bestuurshervorming.

De motie-Joekes is in de Tweede Kamer verworpen en daarmede de kans verkeken, dat de uitvoering der bestuurshervorming op Java wordt opgeschort (*Bat. Nwsbl.* 28/3). De Buitengewesten zijn, practisch, buiten geding. De aanvaarding van de motie-Middendorp in de najaarszitting 1927 van den Volksraad, bracht niet slechts het ontwerp tot het instellen van een gouvernement Zuid-Sumatra buiten discussie, maar tevens de vraag van de doorvoering der hervorming op de Buitengewesten in het algemeen terug tot het stadium van hervatte studie, een studie, die zeker nog wel eenige jaren zal vergen. Voor wat betreft Java echter zal de hervorming voortgang vinden: de Kamer stelt inlichtingen nopens ervaringen en vooruitzichten intusschen zeer op prijs en wie weet zien wij dus toch de Commissie van Onderzoek, die de Volksraad blijkens den brief van de Commissie van overleg gaarne zou zien ingesteld, nog aan het werk gaan. De Kamer, op formeele, zij het hoogst gewichtige formeele gronden de motie-Joekes afwijzende, zal zich nu allicht de vraag stellen: of het dan niet fout was, in de Staatsregeling de nieuwe bestuursorganisatie zóó summier te begrenzen, dat feitelijk het geheele bestek dier organisatie aan den Indischen wetgever werd overgelaten, schoon de hervorming toch verre uitgrijpt boven de locale aangelegenheden, aan Indië toegewezen. Maar ook dit blijve dan ter nadere beoordeeling aan de staatscommissie, die zal worden ingesteld bij gelegenheid van de openbare behandeling van de wetsontwerpen betreffende de wijziging der I. S.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (28/3 „De motie-Joekes verworpen"; 28 en 29/3 „Een interview met prof. Stibbe"), *De Loc.* (26/3 „Rijkseenheid": 28/3 „Verworpen"), het *Soer Hbl.* (26/3, 3de bl. „De nieuwe driehoek", *Z.*) en de *Java-Bode* (30 en 31/3 „In critische sfeer"), de *Deli Crt.* (4/4 „Geen appèl aangeteekend"") en *De Sum. Post* (3/4 „De Commissie-Simon").

Het Indische burgerschap voor grondbezit.

De positie van zekere Indo-Europeanen in Indië is zeer ongunstig geworden en niet zonder grond is er gezegd, dat deze zich eenmaal aan de Inlandsche zijde zullen scharen. Vooral om staatkundige redenen verdient dit geen aanbeveling. Het denkbeeld van de toekenning van het Indisch burgerschap aan het Indo-Europeesche element, raakt tal van de gewichtigste kwestiën aan van vooral staatsrechterlijken en agrarischen aard. Men moet zich — zegt *W. J. K.* in de *Java-Bode* (28 en 30/3) — dan ook ernstig rekenschap geven van de consequenties, welke uit dat burgerschap kunnen voortvloeien. Het burgerschap brengt mede: gelijke rechten, doch ook gelijke plichten. De Indo-Europeaan spreekt van zijn „heilig" recht op den geboortegrond, welke hij heeft te verdedigen en eischt dat „heilig recht" op; doch vergeet, dat tegenover rechten plichten staan. Aan het Inlandsch grondbezit zijn servituten verbonden. De domineerende vraag zal zijn: in welken rechtstoestand moeten de door den Indo-Europeaan door ontginning geoccupeerde gronden gebracht worden? Moet in casu het „Indonesisch" gronden-recht tot richtsnoer genomen worden, of kan hiervan worden afgeweken en dan op welke wijze en in hoeverre? Het „Indisch burgerschap" zal voor de beter gesitueerden geen zin hebben, maar voor een steeds toenemend aantal, minder begunstigden, zal het instituut een uitkomst *kunnen* brengen. Het hangt er van af, hoe men aan het denkbeeld van een Indisch burgerschap voor den Indo-Europeaan, vorm kan geven, dit in de wetten kan vastleggen, zonder dat de Indo-Europeaan zijn status van Nederlander verliest. Het denkbeeld verdient in ernstige overweging te worden genomen. Het ontstaan van farms, de vorming van een gezeten Europeeschen boerenmiddenstand in Indië mag geacht worden van groote beteekenis te zijn. In het feit, dat de Indo-Europeanen in Banjoewangi, hoewel in menig opzicht gehandicapt, uit den grond méér weten te halen, dan de wong-tani, ligt het bewijs voorhanden, dat in de Indo-Europeesche groep wel de *bibit* zit voor een middenstand.

In de *Java-Bode* van 29 Maart („*Burgerschapsrecht of grondeigendom?*") betoogt J. V. dat het er nu maar om gaat de Regeering tot het inzicht te brengen, dat zij in leege gebieden van de Buitengewesten, zonder met den geest van de bestaande agrarische bepalingen in strijd te komen, aan Indische Nederlanders grondeigendom zou kunnen verstrekken er daardoor de vestiging van duurzame Westersche, landbouwende nederzettingen zou kunnen mogelijk maken. De daartoe noodige wetswijziging, benevens het vereischte werk van Gouvernements-deskundigen mag zij waarlijk wel over hebben voor de Indische Nederlanders, een bevolkingsgroep, aan welke zij zooveel te danken heeft en welke zonder dergelijke beveiligingsmaatregelen in de toekomst dreigt te zullen worden overspoeld door den Aziatischen bandjir.

De mijnordonnantie.

Er is een nieuw *ontwerp-Mijnwetgeving* (*Deli Crt.* 5/4). De tot dusver toegepaste ordonnantie was verouderd. Herhaaldelijk worden hierover van de zijde der betrokken belanghebbende Mijnbouw-exploitanten en -exploranten klachten vernomen. De Regeering, de juistheid hiervan erkennende, droeg daarom eenige jaren geleden de heeren *L. Houwink* van het Mijnwezen en *Mr. P. Chr. Groenemeyer* van het Dep. van Justitie op een nieuw ontwerp-mijnordonnantie samen te stellen. Sedert eenigen tijd is dit gereed gekomen en bij de Regeering ingediend. Daarop is het naar alle particuliere mijnbouwbedrijven toegezonden met het verzoek om op- en aanmerkingen te verstrekken waarterzake van de onderscheidene bepalingen, waarmede eventueel rekening zou kunnen worden gehouden. Men is het er in de betrokken belanghebbende kringen over eens, dat in dit nieuwe ontwerp-mijnordonnantie op loffelijke wijze de aanvragen om vergunningen zijn vereenvoudigd.

In de Alasvallei. De Oostkust.

De hoofdredacteur van de „Deli Crt." maakte een schitterenden, 200 K.M. langen tocht door het Alasgebergte naar Toeka Tjane. Hij kreeg, in de 15 K.M. breede Alasvallei aangekomen, groote bewondering voor het vele werk dat daar in een zeer kort tijdsbestek verricht is, door goede samenwerking van

Bestuur en planters (*Deli Crt.* 27 en 28/3). Sumadamzaak berust op een ongelukkige handel van een enkelen man; overal in de Alasval heerscht rust en wordt gewerkt aan de ontwikk ling van dit nieuwe cultuurgebied, dat met rass schreden vooruit belooft te gaan. Het is van z groot belang dat in het Atjehsche de nog maar z kort geleden tot rust gebrachte streken rustig bl ven. En de pacificatiemiddelen bij uitnemendhe zijn toch zeker de aanleg van wegen en het ves gen van cultures, omdat alleen daarvan een bl vende invloed ten goede te verwachten is.

De Sum. Post (31/3) geeft de jaarrede weer v den voorzitter der Handelsvereeniging te Med over: „*De Oostkust in 1927*". Het scheepvaartv keer van Belawan is opnieuw sterk vooruitgega Er bestaat alle hoop, dat het tijdvak, waarin de heele havenaanleg van Belawan als eene mislu king moest worden beschouwd, thans definiti voorbij is. Ook het spoorwegverkeer ging weer ste vooruit, althans wat het goederenvervoer betre Het aantal cultuurarbeiders bedroeg eind 192 238.000 contractanten en 35.000 andere wer krachten.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Menado.

Een ongeteekend artikel in de *Bintang Timo* (liberaal, Weltevreden) over de toestanden Menado, welke in den laatsten tijd aan het lic kwamen, wijst er op dat het bestuur over deze re dentie met de tientallen volkseenheden die sche tegenover elkaar staan met allerlei onderstr mingen, een der moeilijkste is en dat vele B ambtenaren met groote bestuurscapaciteiten er aflegden. Van den laatsten tijd was Reside Tideman een ethicus, die alles door een schit rende bril bekeek en slechts de oppervlakki massa zag.

Zijn opvolger, een Atjehman, kreeg een moeil legaat te aanvaarden, wist in minder dan geen de sympathie der bewoners te verwerven, do heeft het twijfelachtig voorrecht adviseurs te h ben, die de toestanden slechts uit lectuur kenn

Dr. Ratulangi waarschuwde de Regeering re in den Volksraad, doch de Regeering protestee tegen de voorstelling van zaken en verklaa Resident Tideman volkomen te vertrouwen. bekend geworden Tonsea-schandalen met de gr tere en kleinere verduisteringen enz., werpen ech een fel licht op de bestuurszaken aldaar en do de vraag stellen of de Regeering er geen paal perk aan gaat stellen.

De toestanden laten er, volgens schrijver, veel wenschen over en men komt tot de conclusie, het met 't bestuur dat er thans in Menado is, ge verwondering behoeft te baren, indien zulke hemel schreiende misstanden kunnen worden stendigd en welig kunnen tieren.

Wenschelijk is het, concludeert schrijver, dat Regeering daar absoluut schoon schip maakt der de ambtenaren en dezen aan hun plicht her nert of er uit zet.

Westersche voorbeelden.

De door Europeesche kranten als het Soer. H en het Nieuws v. d. Dag bekritiseerde adverten waarin een Inlandsch jongmensch verklaarde ke nis te willen maken met een Europeesche da geeft den hoofdredacteur van het nationalistis blad *Darmo Kondo* te Solo aanleiding om in nummer van 15 Maart op te merken dat dit navolging is van de Europeesche gewoonten. Europeesche pers gaat volgens hem nog verder beveelt de bestraffing van zulk een jongmens aan. Schrijver vraagt zich af of de Europees pers er ook mee ingenomen zou zijn als de landsche bladen de bestraffing eischen van Europeanen die een huishoudster nemen.

Schrijver keurt de handelwijze van het jo mensch niet goed, want men moet niet alles Westersch is overnemen. Men moet bedenken, hij, dat het Oosten zijn eigen zeden en gewoon heeft, die beslist niet lager staan dan die van andere natie.

De vrijspraak der Indonesische studenten.

In het Javaansch-nationalistische blad *Se Tomo* te Djokdja van 20 Maart wordt gezegd

de dag van 22 Maart, waarop uitspraak zal worden gedaan in de zaak der Indonesische studenten, die tevens een Islamietische feestdag is, voor de Indonesische nationalisten een dag van blijdschap of van droefenis zal zijn. Het zal de eerste keer zijn, dat er Indonesiërs in Nederland als slachtoffers vallen voor de nationale politieke beweging.

Hoe het zij, de bewuste dag moet, naar schrijver meent, worden hoog gehouden en telkens herdacht; hij moet worden beschouwd als een nationale feestdag: er is hiervoor te meer reden indien de studenten worden vrijgesproken.

Nadat de vervolgens plaats gehad hebbende vrijspraak in een later nummer met vette letters was aangekondigd, verklaarde de redactie dat de Indonesiërs in het toonen van blijdschap over het vrijsprekend vonnis niet achter moeten staan bij de menschen in Nederland. De dag moet elk jaar herdacht worden. Bovendien kan volgens de redactie een woord van lof niet onthouden worden aan de rechtvaardigheid der rechtbank in Den Haag, noch een woord van dank aan de verdedigers Mr. Duys en Mr. Mobach. De vereeniging S.D.A.P. en het blad *Het Volk* kunnen als broeders worden beschouwd. Het heugelijke feit moet feestelijk worden gevierd door een zoo groot mogelijke meeting, want daardoor staan de Indonesiërs rechtop op de laagste trede van de ladder der onafhankelijkheid.

Ook in de *Darmokondo* (orgaan van Boedi Oetomo) van 26 Maart wordt de vrijspraak herdacht. Het vrijsprekend vonnis is volledig in het Maleisch weergegeven. De hoofdredacteur Hadji Soetadi teekent daarbij eveneens aan, dat dank is verschuldigd aan de verdedigers en aan allen die aan de studenten steun en medewerking verleenden.

Wij moeten, zegt hij, dankbaar zijn dat de Haagsche rechtbank de rechtspraak hanteerde op de basis der rechtvaardigheid. Want, volgens zijne opvatting is het juist deze rechtvaardigheid tegenover de Indonesiërs die het heil van Holland zal brengen. Indien een rijk onrechtvaardig begint op te treden, is het begin van den ondergang reeds nabij. Alleen onder de sana-menschen (vreemdelingen) onderling heerscht nog steeds een heftige strijd omtrent de keuze der houding welke heilaanbrengend voor het land kan worden geacht.

De Indonesiërs, die niet de bevoegdheid hebben zich met zaken, Holland betreffende, te bemoeien, blijven slechts toezien en luisteren. Alleen dan wanneer het mede hun zaken raakt, zullen zij een waarschuwing laten hooren.

Wij zullen den weg van den vrede en van de vreedzaamheid bewandelen! zegt H. S.

De *Bintang Timoer* van 26 Maart, die eveneens het heugelijke feit in een artikel herdenkt, betreurt de preventieve hechtenis van 6 maanden, welke de studenten hebben moeten ondergaan en heeft o.m. opmerkingen over den aan hen toegevoegden raadsman, wiens handelingen volgens schrijver de oorzaak zijn geweest van de affaire en tot de vervolging hebben aanleiding gegeven.

Verder hoopt schrijver dat dergelijke dingen voortaan door een heel andere bril zullen worden bekeken en dat de huidige Regeeringspolitiek wel een eenigen invloed zal zijn op de menschen daar in Nederland, opdat het groote gevaar dat uit dergelijke kwesties zou kunnen voortvloeien, afgewend zal kunnen worden.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Menscheneten aan de Digoel-rivier.

Over de kwestie of er door de Papoea's die in de omgeving van de Digoel-rivier op Nieuw-Guinea verblijven, werkelijk menschen werden gegeten is al heel wat geschreven, vooral door hen, die het zeker wisten, omdat ze het hadden van „hooren zeggen".

Pr. N. Verhoeven te Merauke, die door langdurig verblijf in 't land der Papoea's wel eenigszins recht van spreken heeft in deze kwestie, schrijft er over in het Mei-Nr. der Annalen van het Missiehuis te Tilburg. Hij heeft wel hooren beweren dat er op Nieuw-Guinea in het geheel geen anhtropophagen wonen, doch kan dit beslist tegenspreken, wetend dat ook de Kaja Kaja (Marindineezen) bij sommige gelegenheden zich aan menschenvleesch te goed deden. Maar vooral de Digoel stond bekend als het land der menscheneters, zegt schr., en hij vervolgt:

„Nu kwamen ongeveer alle gegevens tot nu toe van de [Paradijs-] vogeljagers, die zich natuurlijk ook graag interessant maken en de baan vrij hadden, omdat ze niet te controleeren waren; maar waar de geruchten zoo algemeen waren, moet er toch wel iets los zijn geweest. Het is niet zoo gemakkelijk juist te weten te komen, hoe de toestanden daar zijn. Men kent tot nu toe te weinig van de taal om de menschen goed te ondervragen en goed te verstaan. Zelf ook heb ik het met de paar dozijn woorden, die ik machtig was, geprobeerd, maar dan beschuldigen ze terstond alle anderen van menscheneten en spreken zich zelf vrij; en een kruisverhoor.., daar begin je niet aan met 25 woorden!

Heeft men jongens, die eenigen tijd in Merauke geweest zijn, vroeger in den tijd der vogeljacht, dan kan men terecht met Maleisch, maar dan moet men hen al heel goed kennen of ze zijn „maloe" om over hun gewoonten te spreken.

Terwijl de rest der Digoeljongens na het sluiten der vogeljacht weer terugtrokken naar hun bosschen, bleven er een paar in ons internaat hier in Merauke, zoodat we die jongens nu reeds 4 jaar hier hebben en ze voor den Toean geen geheimen meer hebben. Ook een andere, die ook reeds twee jaren bij ons was, maar die het heimwee naar zijn bosschen weer teruggeroepen had, kwam dezer dagen hier aangevlucht, heelemaal te voet van de Moedjoe, een der zijrivieren van de Digoel; een tocht van een twintig dagen door de bosschen! Zijn broer was reeds gedood en opgegeten en hij zelf gezocht, zoodat hij het veilige Merauke koos. Juist naar aanleiding van hem heb ik alle Digoelers, die hier nog bij ons zijn, eens ondervraagd en ze gaven mij den toestand aldus:

In alle streken, waar onze jongens vandaan komen aan de Kowo en aan de Moedjoe, twee zijrivieren van de Digoel, wordt menschenvleesch gegeten, maar niet ieder mensch wordt gegeten en ook niet iedereen mag het eten. Vrouwen en kinderen worden niet gegeten en mogen het ook niet zelf eten. Het doel van het menscheneten is, naast het zich verschaffen van vleesch, zich de kracht toe te eigenen van het slachtoffer. Daarom juist worden mannen en grootere jongens gegeten, omdat zij meer moed hebben en dus meer moed geven; ook wordt er alleen door hen gegeten, omdat *zij* alleen behoefte hebben aan moed. Het zich verschaffen van vleesch is echter ook een factor, want juist de jongens die in Merauke zijn geweest en dus beter doorvoed zijn, zich hebben leeren wasschen en dus een zuiverder huid hebben, worden gezocht.

Personen die op eigen gelegenheid anderen aanvallen zijn zeldzaam, alleen een of andere brani durft dat. De vluchteling die hier, aankwam, was gevlucht voor twee menschen die zijn streek onveilig maakten. Hij noemde me zeven of acht menschen op, die door hen gepijld en opgegeten waren, waaronder ook zijn broer. Hij zelf was 's nachts gevlucht uit het hooge huis, waarin hij bepijld werd.

Maar die twee, die daar de streek onveilig maakten, waren een uitzondering. De gewone methode is met een sterke macht er op uit te trekken, een dorp te overvallen en alle mannen af te maken om zich vleesch en moed te verschaffen. De Kaja-kaja trok er ook zoo op uit; zijn doel was echter koppen verzamelen, iets wat op de Digoel heelemaal onbekend is. De Digoelers zijn geen koppenjagers, maar vleeschjagers.

Bij een algemeene jacht wordt het vleesch gelijk verdeeld. Heeft een of andere brani echter op eigen gelegenheid iemand afgemaakt, dan heeft hij te veel voor zich alleen en wordt het vleesch verkocht. De prijs van een man (het klinkt wel „cru"), waarvan hij de dijen voor zich houdt, is nog een ijzeren bijl; ijzer is nog een zeer kostbaar bezit in die streken.

Het lijkt wel ongeloofelijk, maar ik geeft het juist weer zooals ik het hoor hier van onze jongens, die wel zoo met ons vertrouwd zijn, dat ze absoluut geen geheim voor ons hebben. Trouwens het klinkt toch heel wat gematigder dan de vele verhalen der vogeljagers.

We kunnen gerust aannemen, dat „anthropophagie" aan de Digoel bestaat en veelvuldig voorkomt, al gelooven we dan niet alles zooals de fantasie der jagers het heeft opgesierd: het is zoo in zijn nuchtere werkelijkheid al erg genoeg.

Wordt er niet ingegrepen, dan gaat ook dit volk, dat voor zoover bekend zeer ontvankelijk is voor ontwikkeling en beschaving, denzelfden weg, waarlangs reeds heel wat volk op Nieuw -Guinea verdwenen is.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Met betrekking op Ned.-Indië bevat de Mei-afl. eene beschrijving door den hr. H. Witkamp van een in het najaar 1922 door hem ondernomen tocht van Moearapahoe uit naar den Goenoeng Ketam, op de grens van het landschap Koetai en de afd. Doesoenlanden in Zuidoost-Borneo. Aan het opstel zijn toegevoegd een kaart en, uit ethnografisch oogpunt, belangwekkende foto's. — Verder schrijft Pr. J. van de Kolk over het tandenvijlen bij de Tanimbareezen. Tegenwoordig zijn het nog slechts de jonggehuwde vrouwen die zich aan deze buitengewoon pijnlijke operatie onderwerpen. — Ook bevat deze afl., als gewoonlijk, een Indisch bibliografisch overzicht van W. C. M.

De Indische Mercuur.

No. 18 (2 Mei). De prijs van consumptiesuiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De heer Hallet en de koelieordonnanties in British Malaya, door Mr. H. J. Bool. — Onderzoek van de topsterfte in de koffie van Zuid-Sumatra, door Prof. Dr. L. P. de Bussy (met afb.). — De Belgische Congo. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. '28, No. 3. Het rassenvraagstuk, door Prof. Dr. E. Moresco. — De lagere rechtsgemeenschappen overzee, door Prof. Mr. C. van Vollenhoven. — Het Sumatra's Westkust rapport, door J. Kreemer. — Enkele aanteekeningen op het rapport van Sumatra's Westkust, door C. Boterhoven de Haan. — Eenige onderwerpen van de desa-autonomie, door H. J. Vingerhoets. — Het een en ander omtrent de inheemsche rechtsgemeenschap in het bizonder de Boegineesche, in het rechtstreeks bestuurd gebied van Z. W. Celebes, door A. Spoor Jr. (vervolg). — Een eigenaardige adat (lijkverbranding) bij de Manjan Dajaks in de Oost Doesoenlanden, door F. Treffers. — Kroniek. — Literatuur.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Mei-afl. brengt een uit ethnographisch oogpunt hoogst belangrijk opstel van Dr. W. Kaudern, verlucht met een serie prachtige, gekleurde platen, reproducties van schilderijen, door den schrijver vervaardigd tijdens zijn reizen op Celebes. — De heer H. T. Damsté vraagt de aandacht voor een „Bramara Sangoepati", een oud palmbladhandhandschrift van Bali, eveneens kwistig geïllustreerd. — Dr. F. W. T. Hunger schrijft over klapperboomen, zgn. aar-klapperboomen, welke in bloeiwijze sterk afwijken van de gewone Cocos nucifera. Schr. heeft tijdens zijn laatste Indische studiereis (1921) deze afwijking geconstateerd niet alleen op Java, doch ook op vele andere eilanden van den Archipel. Ook deze bijdrage is verduidelijkt met eenige afbeeldingen. — Ten slotte bevat deze interessante afl. nog eenige boekbesprekingen.

Haagsch Maandblad.

Het Mei-Nr. van dit tijdschrift bevat het eerste gedeelte eener verhandeling van den heer G. J. Staal, getiteld „Om de specerijen", waarin schr. een beeld geeft van de historische ontwikkeling van het Nederlandsch gezag in den Indischen Archipel tot de invoering van het cultuurstelsel in 1830. — Verder bevat genoemd Nr. nog eene bijdrage van historischen aard, n.l.: „Atjeh voor en na de pacificatie", geschreven door den heer J. C. Lamster.

Missie- en Zendingsperiodieken.

Annalen der Broederschap van den H. Geest. Maart '28. Hoe ziet 't hartje van Borneo er uit (met ill.), door Fr. Trekvogel (vervolg).

De Banier. 15 Maart '28. Brieven uit de Buitengewesten. XIX. De adat en wij (vervolg), door Etac (zie ook het Nr. van 22 Maart). — De C. E. P. en hare verhouding tot de Inlandsche Christenen (vervolg).

St. Melaniawerk. Maart '28. Wajang, door A. Spékle S.J. (met afb.). — April '28. De offers bij den rijstbouw in Midden-Java, door A. Spékle S.J. (met afb.).

Wolanda-Hindia. April '28. Aan den rand van de Stille Zuidzee (vervolg), door Ds. C. Ferguson. — Van Indische menschen (met afb.).

St. Claverbond. Mei '28. De R.K. Muloschool van Djocjakarta (met afb.). — Raden Adjeng Kartini (met portret), door G. Vriens S.J. — Een gewichtig werk voltooid (Seminarie te Djocja), door Fr. Sträter S.J. (met ill.).

De Macedoniër. April '28. Wat de Soembaneesche verhalen ons leeren omtrent het volksgeloof der Soembaneezen (vervolg), door P. J. Lambooy. — Kort overzicht van Nieuw-Guinee, door D. Pol. — De Zending in China, door S. Knak.

Onze Missiën in O. en W. Indië. April '28. Verkennigstocht naar West-Nieuw-Guinea, ter voorbereiding van eene eventueel op te richten R. K. Missie-Statie, door Dr. M. Neyens (vervolg). — De Bataklanden en Art. 177, door P. fr. Valentinus. — Indië en Wij. De „Inlandsche meerderheid". — Scheiding van Kerk en Staat. — Op dienstreis onder de Dajaks, door Pr. J. B. van der Linden. — Methodisme op Borneo, door P. Marius van Zevenbergen.

Annalen Missiehuis Tilburg. Mei '28. De Zusters op Kei bij het zilveren Missie-jubilea, door W. Kamerbeek (met afb.). — Tanimbareesche plaatjes, door J. Tubbing. — Menscheneten aan de Digoel, door N. Verhoeven.

* * *

Associatiebegrippen bij de Marindineezen (van Zuid Nieuw-Guinea), door H. Geurtjens (Mensch en Maatschappij, Mei '28).

De bedevaart naar het land van den Islam (met tal van afbeeldingen), door A. D. Verschuur. (Het Nederlandsche Zeewezen. Mekka-Nr. 27 April '28).

Oude huizen te Batavia (met afb.), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger. 4 Mei '28).

Suriname.

Het een en ander uit de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1928 moge hier volgen:

De vraag, of het overleg tusschen de regeering en den Ondernemersraad voor Suriname betreffende toevloeiïng van beleggingskapitaal reeds tot practische resultaten heeft geleid en zoo neen, of daarop goede vooruitzichten bestaan, kan de minister, wat dit laatste betreft, in toestemmenden zin beantwoorden. De vraag of de verlenging voor onbepaalden tijd van de faciliteiten voor landbouwondernemingen ook zal gelden voor de kleine plantages, wordt bevestigend beantwoord. Ook het kleinbedrijf op de grondjes heeft de volle belangstelling der regeering. In hoofdzaak komt de bemoeienis van het Bestuur met de kleine landbouwers hierop neer, dat het tracht het gehalte der te verbouwen gewassen door de voorlichting en de verschaffing van goed plantmateriaal vanwege den cultuurtuin te Paramaribo zoo hoog mogelijk op te voeren, dat het de wijze, waarop het bedrijf wordt uitgeoefend, zooveel mogelijk in de juiste banen leidt en dat het den afzet der producten, voor zoover deze niet ter plaatse worden verbruikt, naar zijn beste vermogen bevordert.

De ondervindingen, door den minister opgedaan bij zijn pogingen om te komen tot den opbouw van een plan als door hem in de Tweede Kamer toegezegd, brengen hem meer en meer aan de zijde van die leden, die van een dergelijken opzet geen resultaat verwachten. De gedragslijn, bij het vooruitbrengen van een in verval geraakt gebiedsdeel te volgen, laat zich, naar hij bij die pogingen ervoer, niet voor een toekomstige periode vastleggen; zij wordt beheerscht door de conjunctuur van elk afzonderlijk oogenblik en instede van heilzaam, zou een dergelijk plan zelfs schadelijk kunnen werken, omdat men zich onwillekeurig er door gebonden zou achten en aldus op eenig oogenblik zou komen tot maatregelen, die niet meer aan de eischen van dat tijdstip zouden voldoen. Bij de talrijke overwegingen en beschouwingen, door den minister aan dit onderwerp gewijd, is ten slotte slechts ééne zaak komen vast te staan: de noodzakelijkheid, dat vóór alle dingen het landbouw-grootbedrijf tot welstand moet komen. Wordt dit bereikt, dan zal die welstand zich geleidelijk kunnen uitbreiden over de kleinbedrijven.

Hetgeen de Minister hier zegt over het „plan", waarop de Tweede Kamer had aangedrongen, geeft ons aanleiding hier te herinneren aan wat wij in het nummer van 23 Februari schreven:

„Een der voornaamste grieven tegen den Minister was het uitblijven van het bij de vorige begrooting toegezegde „algemeene plan" voor de economische opheffing van Suriname. Wij gelooven dat de Minister onvoorzichtig gehandeld heeft toen hij zulk een plan toezegde. Wij voor ons hebben geen flauwe voorstelling hoe zoo'n plan er zou uitzien, zonder een herhaling te zijn van gemeenplaatsen."

Op versobering van den landsdienst is en blijft de Regeering bedacht. Het door enkele leden geopperde denkbeeld om elken begrootingspost te doen beoordeelen door menschen van erkende bekwaamheid, acht de Minister terecht niet te verwezenlijken. Vooralsnog wil het hem voorkomen, dat het voorstellen van versobering van den landsdienst in de eerste plaats en in beginsel meer tot de taak van den Landvoogd behoort.

Door voorgangers van den Minister is dit niet altijd zoo ingezien. Overigens gelooven wij niet dat er zoo heel veel te versoberen valt, zonder dat het afbraak wordt.

Terecht merkt de Minister op: 1°. dat eene zeer verspreid wonende bevolking als in Suriname wordt aangetroffen, relatief hooge bestuurskosten vergt; 2°. dat een volledige landsdienst, zooals voor een afzonderlijk gelegen, niet met andere territoria combineerbaar gebiedsdeel wordt vereischt, aan zekere minimum-afmetingen is gebonden, beneden welke men nu eenmaal niet kan gaan zonder het geheel van dien dienst te ontwrichten.

Waar nu de minimum-grens van den landsdienst niet voor verlaging vatbaar is en bij de voorgenomen verdere versobering vermoedelijk spoedig zal zijn bereikt, blijft er niet anders over dan ten krachtigste op verhooging der draagkracht aan te sturen en daardoor tot een meer harmonische verhouding tusschen deze beide grootheden te komen.

Onder de bestaande omstandigheden is aan de verdere behoeften van Suriname op bevolkingsgebied het best tegemoet te komen door behoud van het huidige immigratie-stelsel, met deze restrictie, dat daarnevens de werkzaamheid van krachten uit het gewest zelf zooveel mogelijk ook van overheidswege worde bevorderd en dat geen grootere aanvoer van landarbeiders plaats vinde dan met de werkgelegenheid in overeenstemming is.

De vraag of bevordering van het praktisch landbouwonderwijs in Suriname aanbeveling verdient, behoort tot de punten waarover de Minister met den benoemden Landvoogd, Dr. Rutgers, in gedachtenwisseling is getreden.

Wat de gelijkstelling op onderwijsgebied betreft, acht de regeering zich nog steeds gebonden aan de te dien aanzien in 1922 door het kabinet-Ruys de Beerenbrouck vastgestelde gedragslijn, volgens welke, met het oog op den staat van 's lands middelen, de totstandbrenging van de alsnog tot algeheele verwezenlijking van het gelijkbekostigingsprincipe te treffen maatregelen geleidelijk moet geschieden. Het vraagstuk van gelijkstelling der in de overzeesche gebiedsdeelen verkrijgbare onderwijsakten met overeenkomstige Nederlandsche akten is in zijn geheel thans in studie bij den minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen.

* * *

„De Telegraaf" van 2 Mei schrijft:

Betreffende de wetsontwerpen tot nadere wijziging en aanvulling van 't reglement op 't beleid der regeering in de kolonie Suriname, de Surinaamsche Bankwet-1928 en het ontwerp tot toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel in Suriname aan de biljetten van de Surinaamsche Bank, is thans het verslag der bijzondere commissie uit de Kamer verschenen. Uit het verslag blijkt, dat de commissie zich met de voornaamste strekking der wetsontwerpen zeer wel kan vereenigen. Zij heeft geen bezwaar tegen verlenging van het octrooi van de Surinaamsche Bank, waardoor aan deze instelling opnieuw het recht wordt verleend als circulatiebank voor Suriname op te treden. Ook kan zij zich vereenigen met de noodbepalingen, die het nieuwe octrooi zullen beheerschen, zoomede met de voorgestelde toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel te Suriname aan de biljetten van de Surinaamsche Bank.

Eenige leden der commissie vonden nog aanleiding de vraag te stellen of er wel voldoende grond is om het sedert 1920 in Suriname bestaande uitvoerverbod van zilver te handhaven. De minister van Koloniën heeft daarop toegezegd, dat hij eenige deskundigen zal raadplegen omtrent de mogelijkheid van opheffing van het verbod van zilveruitvoer en omtrent eventueele maatregelen tot voorkoming van sterke schommelingen in den wisselkoers tusschen Suriname en Nederland.

In een nota van wijziging wordt door de regeering o.m. tegemoetgekomen aan den wensch van de commissie om de waardestijging en -daling van de bezittingen, verkregen door belegging van het reservefonds en van het daarvoor in aanmerking komende deel van het maatschappelijk kapitaal der Surinaamsche Bank ten bate of ten laste van h reservefonds te doen komen.

* * *

Zooals onze lezers weten, maakt de heer Bru plaatsvervangend hoofdredacteur van het „Handel blad", een studiereis naar Suriname. Van zijn ha zijn reeds een tweetal interessante brieven in nummers van het „Handelsblad" van 30 April 2 Mei verschenen, waarvan wij de lezing zeer aa bevelen.

Curaçao.

Dokters.

In het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskun is onlangs een waarschuwing gericht tot de Nede landsche geneesheeren, die naar Curaçao zoud willen vertrekken met verwijzing naar het geval v een gewezen directeur van O. G., die tegen zi vrijen wil door den Gouverneur was ontslagen v het verstrijken zijner verbintenis, en daarom „ een in executorialen vorm gestelde gouvernement beschikking, die de kracht heeft van een rechterli vonnis, zoodat de gouverneur en de minister v koloniën beslag mogen leggen op de bezittingen de inkomsten van den geneesheer" verplicht is g worden niet alleen de terugreis, maar ook de hee reis en de uitrustingskosten uit eigen middelen rug te betalen. Tevens werd verwezen naar een a deren directeur van O. G., die een jaar op Curaç heeft vertoefd en „op een eigenaardige manier b handeld was" door den gouverneur.

De *Amigoe* dringt op onderzoek door een onpa tijdige commissie aan. Intusschen komt dr. Van d Hoog in de *N.R.Crt.* van 2 Mei l.l., de waarschuwi nog eens onderstrepen met zijn gezaghebbend woor toegevende, dat er onder andere omstandighed voor een geneesheer op de W.-I. eilanden buiteng woon prettig werk is te verrichten, en in het b zonder de betrekking van directeur O. G. er een die aan een goed onderlegd bacterioloog, die teve de kunst verstaat om met de geneesheeren van v schillende nationaliteiten, die op Curaçao gevesti zijn, samen te werken, groote voldoening k schenken.

Werkvolk.

De heer Zeilinga, door het *Handelsblad* in pers sprek gehoord, wees op het moeilijke vraagstuk d werkkrachten. Het vreemde werkvolk weigert eens te werken het voorgeschreven aantal uren heelemaal. Hij pleit voor een „werkcontract". L men den werkgever desnoods zware verplichting tegenover den werknemer opleggen, als daar ma tegenoverstaat, dat het werkvolk door een poen sanctie genoodzaakt wordt, geregeld het werk verrichten, waartoe het zich heeft verbonden.

Koloniale Raad.

Bij Kon. besluit van 1 Mei j.l. is benoemd in vacature-Perret Gentil de heer C. N. Winkel, ee voorgedragene door den raad, en voorts in afwijki van diens voordrachten Mr. Eskes en de heer A. v Leeuwen in de vacaturen-P. L. Gorsira en J. Beaujon. De Raad had voorgedragen in de vac ture-Gorsira de heeren M. Ph. van Romondt en B. Mussenden, de laatste een geboren Statiaan, v wiens benoeming in de *Amigoe* gepleit werd, en de laatste vacature Mr. Polvliet als eerste candida de benoemde heer Van Leeuwen was tweede. M Mr. Eskes doet nu weer het Nederlandsch elem zijn intree.

Hof van Justitie.

Mr. C. S. Gorsira, de voorzitter, is met verlof Holland aangekomen. Mr. De la Try Ellis neemt voorzitterschap waar. In verband met dit verlof later voor Aruba is een nieuwe rechter opgeroep Is dat nu wel noodig, zouden wij willen vrag Iemand, die de toestanden op Curaçao kent, onlangs geneigd ons om een ontkennend antwo op die vraag te geven.

Als de voorzitter maar meewerkt. Mr. Ellis is man niet om dit niet te doen.

Vliegtocht naar Curaçao.

Terwijl wij hier niet zooveel meer hooren van plannen van luit. Van Onlangs, die wilde vlieg over Parijs, Bordeaux, Madrid, Gibraltar naar Ca blanca, St. Louis, over den Atlantischen ocea

langs St. Paul en Fernando Noronha over Natal naar Pernambuco, over Para naar Paramaribo en Curaçao meldt *La Union* van 12 April l.l., dat hij daar verwacht wordt. Hij zou landen op Oostpunt! Een commissie tot feestelijke ontvangst is gevormd onder voorzitterschap van den heer Ir. Van Rosse, directeur van Openbare werken.

Politie.

1 April is de militaire politie in dienst getreden, schrijft *La Union*. Er wordt twee aan twee dienst gedaan, 1 burgeragent, meestal Curaçaoenaar of Surinamer, en een militair. De militaire politie bestaat uit 54 man, Hollanders en Curaçaoenaars.

In hetzelfde blad lezen wij in een advertentie, dat men zich voor zaken, de politie in het stadsdistrict betreffende, tot den commissaris van politie heeft te wenden.

Scheepvaart.

Het eiland Curaçao is in de maand Februari aangedaan door 138 zeilschepen met een netto inhoud van 30,581 M³. en 348 stoomschepen met een netto inhoud van 1,976,105 M³., kustschepen en visschersvaartuigen niet meegerekend.

Gedurende de beide eerste maanden van dit jaar zijn in het geheel binnengekomen 994 vaartuigen met een netto inhoud van 3,189,129 M³. in hetzelfde tijdvak van 1927.

Begrooting 1928.

Verschenen is het eindverslag der Eerste Kamer met de memorie van antwoord. De Minister deelt mee, dat het K. B. van 21 Nov. 1927 betreffende de politie is gewijzigd. Het gewraakte art. 4, opdracht aan den commissaris van politie van wat volgens het reg. regl. bij den proc.-gen. behoort, is ingetrokken. Het advies van den gouverneur over de herziening van het reg. regl. is enkele weken geleden ontvangen.

Uit den Verren Vreemde.

Egypte.

Het verloop van de zaken in Egypte heeft iets van een feuilleton, dat de schrijver elken dag afbreekt bij een spannende situatie.

Medio 1927 Sarwat pasja, de minister-president, naar Londen, om met Chamberlain te beraadslagen over een nadere regeling der Britsch-Egyptische verhouding, die berusten op de Britsche verklaring van 1922.

Overeenstemming wordt verkregen.

In Maart 1928 zóó slechte ontvangst van het nieuwe ontwerp in Egypte, dat Sarwat pasja aftreedt. Nahas pasja, de leider der ultra-nationalistische organisatie Wafd, wordt minister-president. Spannend bericht.

Hij aarzelt niet om aan Londen den eisch te doen kennen: Egypte inderdaad onafhankelijk: aan Egypte overlaten zelf het geheele gebied, het Suezkanaal en de Soedanprovincie inbegrepen, veilig te stellen.

Engeland wijst dit beslist af, en handhaaft de regeling van 1922.

Nahas pasja voegt zich hiernaar, maar door aanhangige wetsontwerpen, zullen het recht op vergaderen en andere politie-maatregelen herzien worden in een door Engeland niet gewilden geest. De Egyptische senaat zal over deze ontwerpen hebben te beslissen.

Londen geeft wenken om dit te voorkomen. De Egyptische regeering wenscht zich niet naar die wenken te voegen.

Daarop stelde Lord George Lloyd, de Britsche commissaris te Kaïro, Zondag 29 April den eisch de wetsontwerpen in te trekken. Indien hieraan niet werd voldaan vóór 2 Mei, zouden de Engelschen beslag leggen op de douane-kantoren, waardoor aan de Egyptische regeering de inkomsten hiervan zouden worden ontnomen. Tegelijk vernam men, dat een deel der te Malta gestationneerde scheepsmacht opdracht had ontvangen naar Egypte te vertrekken.

Nahas slikte ook deze pil, die meer bitter was dan de vorige regeering zich toegediend had gezien. De schijn werd gered door aan een ander wetsontwerp, nopens het middelbaar onderwijs, den voorrang te geven, de ontwerpen, die aanstoot gaven, konden dan tot November aangehouden worden. In de tusschen liggende zes maanden kon verder beraad worden.

Is 't Nahas te doen geweest door de gewraakte ontwerpen tegenover de buitenwereld uit te spreken, dat Egypte zich best in staat voelt de veiligheid zelf te verzekeren, zonder inmenging van vreemde, bedoelde dus, en zoodoende tevens genoegdoening te geven aan de nationalisten, dan is de bom wel in verkeerde richting gebarsten. Londen heeft geen discussie over de zaak toegelaten en is doortastend opgetreden, aldus demonstreerend dat de onafhankelijkheid van Egypte nog veel minder beteekent dan tot nu toe duidelijk was.

Nog was Londen niet tevreden. Lord Lloyd kreeg opdracht aan Nahas pasja te doen weten, dat de Britsche regeering thans al dadelijk uitdrukkelijk wenscht uit te spreken, dat zij ook bij een latere behandeling van het uitgestelde wetsontwerp in haar nu aangenomen houding zal volharden.

In het Lagerhuis liet Chamberlain zich over de kwestie interpelleeren en verklaarde op de meest besliste wijze: Nahas heeft te eerbiedigen wat Engeland noodig acht om de veiligheid in Egypte te verzekeren, en Engeland zal niet schromen alle maatregelen te nemen, die 't gewenscht oordeelt om zijn opvatting te doen eerbiedigen.

De kracht, waarmede Nahas is opgetreden, is tot nu toe in een fiasco omgezet.

Het feuilleton brak weer af met een: wat nu?

In Engeland is èn in het Lagerhuis, èn in de roode pers, een beetje geblaft tegen het imperialistisch optreden, maar dit is op zoo makke wijze geschied, dat de regeering er best mee tevreden kan zijn, terwijl den Egyptischen nationalisten elk vooruitzicht ontnomen is om van die zijde in Engeland krachtigen steun te mogen verwachten.

In Egypte heeft het geheele gebeuren de massa — voor zoover uit de berichten is te lezen — niet merkbaar beroerd. Ook de gematigden onder de intellectueelen en onder hen, die zich aan de politiek wat laten gelegen liggen, komen tot de conclusie: „alles blijft zooals 't was, de Wafd alleen zal een toontje lager moeten aanslaan, en dat is eigenlijk maar goed." Deze gewaarwording laat niet na ook de Wafd wat te matigen, al zijn de nationalisten in hun hart natuurlijk ontstemd en woedend. Men verneemt meer een prijzen van Nahas' inschikkelijkheid, dan een aanzetten tot krasse maatregelen.

Wel loopen geruchten over een voornemen van de regeering om af te treden, ook zou Mahmoed pasja, de minister van financiën, zijn ontslag al hebben ingediend, maar deze behoort zelf niet tot de Wafd, maar tot de liberalen, en door dat heengaan — volgens gebruik: om gezondheidsredenen — komt dus zelfs geen extremistisch protest tot uiting.

Nahas, die telkens een motief tot uistel vindt, heeft er nu ook weer een bijgebracht. Volgens de grondwet moet men over enkele maanden tot de vernieuwing van de helft van den Egyptischen senaat overgaan. Bij de toepassing der nog jonge constitutie knoopen zich aan deze vernieuwing verschillende kwesties vast. Hoe zal de oplossing hiervan zijn, wat zullen de verkiezingen brengen? 't Is niet onwaarschijnlijk dat de nationalisten op den uitslag hiervan wachten, om hun verdere houding te bepalen, en Nahas eveneens met het nemen van een beslissing over de door hem te volgen politiek.

Of zal hij toch heengaan met zijn kabinet? En wie dan?

Het feuilleton breekt ook ditmaal af bij een spannend moment.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Aan de Leden en Begunstigers der Afdeeling Apeldoorn.

Op de laatst gehouden bestuursvergadering zijn eenige belangrijke kwesties besproken, welke wij onder Uwe aandacht wenschen te brengen.

1e. Het bestuur zal zich gaarne belasten met het organiseeren van meer of minder groote groepen voor bezoek aan de I. T. A., zoowel van leden en begunstigers als van andere belangstellenden (scholen, arbeiders-organisaties, vereenigingen).

2e. Daarvoor zal het reeds *nu* gaarne *bericht* ontvangen *van leden en begunstigers*, die van plan zijn met de O. en W.-tochten mede te gaan.

3e. Zal het gaarne opgave ontvangen van hen, die zich beschikbaar willen stellen voor het geven van inlichting op de tentoonstelling aan niet-Indische menschen (die met een of andere Apeldoornsche groep dus meegaan).

4e. Op den laatsten Eurasia-avond bleven ruim *300 kaarten onverkocht;* gevolg, dat door dit slechte bezoek op dien avond een *tekort is van f 400.*

Echter is er door zeer belangstellende leden een bedrag van *f* 250 geschonken en *f* 150 gegeven als renteloos voorschot. Voor verschillende dingen is voor het loopende jaar nog *f* 200 noodig, terwijl er door die giften nog ± *f* 250 in kas is. We hebben dus practisch nog *f* 150 te kort. Het bestuur heeft de stille hoop, dat er nog eenige leden zullen zijn, die de afdeeling zullen kunnen en willen helpen. Het gironummer van den secr.-penningm., den heer J. C. Baars, is *93038.*

Er moet gewerkt worden, door het bestuur en ook door de leden. Daarom, maakt „Oost en West" bekend, werft leden en laten we voor de naaste toekomst zorgen, dat zooveel mogelijk groepen Apeldoornsche menschen in Juni—Juli naar Arnhem gaan.

Het Bestuur.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

„ONZE WEST".

Aan H.H. Secretarissen der afdeelingen wordt bekend gemaakt, dat hun spoedig zullen worden toegezonden eenige circulaires, ter verspreiding onder de leden hunner afdeeling, betreffende den eerstdaags te verschijnen 3en druk van het werkje „Onze West" (Suriname en Curaçao) van het Informatiebureau dezer Vereeniging, bewerkt door de H.H. F. Oudschans Dentz en W. R. Menkman.

Op de medewerking van H.H. Secretarissen bij die verspreiding wordt gaarne een beroep gedaan.

INTERN. TENTOONSTELLING OP FILMGEBIED, ZEESTRAAT 82.

A.s. Vrijdag, 11 Mei, des namiddags om half drie en 's avonds om acht uur wordt de Mataram-film vertoond, begeleid door krontjong- of gamelan-muziek.

Leden van „Oost en West" genieten bij deelname van minstens 25 personen reductie van *f* 0.60 op *f* 0.40 p.p.

Men is dan tevens gerechtigd tot het bezichtigen van de tentoonstelling en het bijwonen der demonstratie met de sprekende film.

Van de Redactie.

BOOTTREIN STOOMVAART-MIJ. „NEDERLAND".

Het Agentschap der Stoomvaart Maatschappij „Nederland", de firma Grans & Co., te Den Haag, meldt, dat de boottrein van het m.s. „Christiaan Huygens", hetwelk 10 Mei a.s. te Genua verwacht wordt, Vrijdagmorgen 11 Mei a.s. om 9.45 uur v.m. aan het Staatsspoor te Den Haag zal aankomen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

W. J. Levering, Marechaussee te Vlissingen.
H. K. Smit, Marechaussee te Marum.
J. J. van Breukelen, Marechaussee te Hoensbroek.
J. Houwer, Marechaussee te Breda.
C. M. J. Werner, Marechaussee te Bussum.
A. A. B. Kamphuis, Marechaussee te Deventer.
Allen adspirant-politieopziener bij de Algemeene Politie.
C. J. de Moor, Onderwijzer 2e kl. b. h. O.L.O., Bilderdijkkade 14(II), Amsterdam.
Mej. L. W. J. M. Geldens, Onderwijzeres 2e kl. b. h. O.L.O., Willemparkweg 91b, Amsterdam.
Dr. T. Reddingius, Gouv.-arts bij den D.V.G., Morschweg 11, Leiden.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

M. J. J. Treur, Assistent-resident, 2e Sweelinckstraat 210, 's-Gravenhage.
O. Herm, Hoofdpolitieopz. i. d. res. Madoera, Crailsheim (Württemberg), Langestr. 63.
H. P. J. Rappange, Beheerder 1e kl. b. h. Landspandhuis te Koeta-Radja, Bentveld (Bloemendaal), Zandvoorterweg 10.
W. R. Knaap, Gouvernementsveeaarts te Roeteng, Teteringenstraat 32a, Breda.
C. J. van der Zwaan, Opziener b h. Boschwezen in Ned. Indië, Brussel Etherbeek, Rue Henri de Bracheleer 8.
D. J. Overmans, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O. 't Joppe (Geld.).
M. Vliegenthart, Hoofdmonteur burgerl ambt. bij de Luchtvaartafdeeling, p.a. Mevr. de Wed. Willemstein Zwijndrecht.
K. J. Dijkstra, Hoofdpolitieopziener i. d. res. Batavia Oldeboorn (Fr.).
Th. C. Leeuwendal, Controleur der 1e kl. b. h. B.B. Azaleastraat 100, 's-Gravenhage.
E. G. E. Croin, Medisch leeraar b. d. Ned.-Indische Artsenschool te Soerabaja, Oranjepark 14, Dordrecht.
J. N. Jonkers, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Claes de Vrieslaan 19, Rotterdam.
H. Oost, Commies 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Oosteinde 140 Voorburg (Z.-H.).

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.

Mr. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I. Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianoleerares, Steenschuur 13, Leiden.

Mevr. J. FRANCO MENDES—CALISCH, Nicolaas Haesstraat 57, Amsterdam. — Leidt een cursus over „Gemeenschapszin" en geeft desgewenscht privaatlessen.

W. H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

J. F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., H. T. O., Laakkade 80, den Haag, Kamer 126. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem, Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soe akarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch: vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

Mevr. Wilh. SANDBERG—GORTER. — Lager onderw., nuttige handwerken, vrije- en orde-oefeningen. Speciaal voor kinderen van 6—12 jaar.

Mevr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Gedipl[illegible] Onderw. in alle vakken van het Lager Onderwijs.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Beeklaan [illegible] Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhouderslaan 3, Den Haag. Stenografie. — Machineschrijven.

PH. C. STUBENRAUCH, Leeraar M. O. — Opleid[illegible] voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiplo[illegible] Cursus voor Handel en Administratie. St Annastr. 85, Nijmegen.

JOS. SUYS. Candidaat-notaris, leeraar M.O. Opleid[illegible] Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondel[illegible] Nijmegen. Oldenbarneveltstraat 34.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. Maleisch (grammatica, correspondentie, omgan[illegible] taal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leid[illegible] — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS. Leeraar Engelsch M. O. Lessen in [illegible]gelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wych[illegible] A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Mutatiestaat van 2 tot 9 Mei.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
W. F. van Hasselt, Zeist, Utrechtscheweg 38. f 5.— (Afd. Utrecht)	Eigen aanmelding.
J. G. Th. Broekmeijer, Heemstede, Pieter de Hooghstraat 39. f 5.— (Afd. Haarlem)	den Heer J. J. Fraser te Heemstede.
K. Kamp, Amsterdam (W.), Zocherstraat 21³. f 5.—	Penningmeester Afd. Amsterdam.
I. Bos, Directeur Incasso-Bank te Dordrecht, Rozenhof 29. f 5.—	den heer Van Reyn Snoeck te Rotterdam.
B. J. Lambers, 1ste Luitenant Cav. N.-I. L., Assen, Emmastraat 15. f 10.—.	Eigen aanmelding.
M. J. F. Verduyn Lunel, Den Haag, Berberisstraat 7. f 5.-.	
C. C. Krieger, Conservator b. h. Rijks Ethnogr. Museum te Leiden, Den Haag, Sweelinckstraat 63. f 5.—.	Secretaris Afdeeling Den Haag.
Mevrouw M. Jans, Den Haag, Goudsbloemlaan 197. f 5.—.	
H. Chr. Th. Humme, Scheveningen, Gentschestraat 95. f 5.—.	
Dr. F. J. Drukker, Arts, Den Haag, van Beverningkstraat 153. f 5.—.	den Heer J. Breukink te Den Haag.
W. Frijling, Oud Vice-President van den Raad van Indië, Den Haag, Bankastraat 125. f 5.—.	
J. Lotsy, oud Gezagvoerder K.P.M., Den Haag, van Slingelandtstraat 22b. f 5.—	den Heer J. P. Boon te Den Haag.
Mevrouw de Weduwe B. Keilman—Winter, Den Haag, Laan van Meerdervoort 595. f 5.—	Mevrouw de Weduwe M. F. Ruempol te Den Haag.
J. Bos, Oud-Administrateur Koffieonderneming, Den Haag, Ieplaan 7. f 5.—	Secretaris Afdeeling Den Haag.
Mevrouw de Weduwe Prof. Van der Veen—Donker Duyvis, Wassenaar, Duinvoetlaan 2. f 5.—.	Mevrouw M. Naessens te Amsterdam.
Mevrouw S. Schnitzler—Sprooten, Den Haag, Jan van Nassaustraat 54. f 5.—.	
Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen, Den Haag, Westeinde 46. f 5.—.	Eigen aanmelding.
P. W. Janssen, Directeur van Indische Cultuurmaatschappijen, Amsterdam, Heerengracht 584. f 5.—.	
J. van Nifterik, Commissaris van Indische cultuurmaatschappijen, Amsterdam, Heerengracht 584. f 5.—.	
Mevrouw W. G. Albers—Kiewiet de Jonge, Nijmegen, Hatertsche Weg 31. f 5.—.	Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
L. J. H. Hendrickx, Nijmegen, Van den Brughgenstraat 9. f 5.—.	
Mevrouw A. Engelkens—Nauta, Nijmegen, St. Annastraat 105. f 5.—	den Heer W. Wethmar te Nijmegen.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door:
Mevrouw J. van den Brink—Klein, Nijmegen, St. Annastraat 157	den Heer W. Wethmar te Nijmegen.
H. Evers, Apeldoorn, Badhuisweg	den Heer J. van Regteren te Apeldoorn.

Afschrijven:

Th. J. M. Hendriksen, Arnhem, Ernst Casimirlaan 36 (overleden).

Dr. J. M. Busch Adriani, Oosterbeek, Utrechtsche Weg 104 (overleden).

Mevrouw J. E. van Oeveren, geb. Van Schaik, Den H[illegible] Weimarstraat 321 (overleden).

Adresveranderingen:

Jhr. E. B. J. Elias, Hoek van Holland, van: Concordiastraat 8 naar: Koning Willem-III-weg 2², (behoort tot afd. Rotterdam).

G. Goossens, van: Amsterdam, Wilhelminastr. 180 I naar: Den Haag, Edisonstraat 96, p.a. J. F. v. Nugteren. f 5.—.

H. L. van den Briel, Haarlem, van: Julianastr. 43 naar: Lorentzplein 9

M. Hins, Indol. Student, Leiden, van: Merelstr. 46 naar: Fagelstr. 50.

P. C. Smit, Indol. Student, Leiden, van: Nieuwe Rijn 57a naar: Witte Singel 7.

L. van Gent, Nijmegen, van: Staringstr. 11 naar: St. Annastraat 172.

G. Jager Gzn., Arnhem, van: Velperbinnensingel 5 naar: Sweerts de Landasstraat 5.

Ir. E. H. Karsten, Oud-Hoofdingenieur Waterstaat N.-I., Arnhem, van: Zijpendaalscheweg 1 naar: Johannes Vermeerstraat 9 (hoek Van Heemstralaan).

L. R Wentholt, Oud-Resident, van: Apeldoorn, Vonderlaan 3, thans Burgemeester van Gorssel, Hotel de Roskam.

Mr. A. H. Klein, Oud Vice-President v. h. Hooggerechtshof N.-I., Bussum, van: Mecklenburglaan 39 naar: Rostocklaan 11b.

G. van Sandwijk, Groningen, van: Vischmarkt 31 naar: Verlengde Heereweg 8a

Mr. F. J. M. Bartels, Den Haag, van: Postbox 205 n[illegible] Javastraat 32.

P. C. D. van den Bergh, Accountant, Den Haag, van: Galenstr. 19 naar: Plein 28 II.

O. W. C. G. Geesink, Den Haag, van: Stadhouders[illegible] 110 naar: Stadhoudersplein 19.

C. L. Tomson, van: Den Haag, Fultonstr. 98 naar: [illegible]wijk (Z.-H.), Geestbrugweg 80.

W. W. Schippers, Administrateur s.f. „Trangkil" [illegible] Hen Haag, Sweelinckstraat 109 naar: Pati.

D. G. Stibbe, Oud-Regeeringscommissaris v. d. Best[illegible] hervorming, van: Weltevreden naar: Zürich, P[illegible] restante.

E. S. C. de Veer Abrahamsz, Oud Advocaat-Gene[illegible] van: Curaçao naar: Den Haag, Regentesselaan 111.

H. J. Broersma, Ambtenaar b. d. Pyrotechnische W[illegible] plaats, van: Bandoeng, Nieuw Merdika 14 naar: [illegible]wijk (Z.-H.), Geestbrugweg 58. f 5.—.

T. Dykstra, Administrateur Rubberondern. „Hessa", [illegible] Tandjong Balei naar: Scheveningen, Leuvens[illegible]straat 8. f 5.—.

A. Verheul, wd. Gewestelijk Secretaris, van: Lhó [illegible]mawé naar Tandjoeng-Pandan (Biliton).

L. F. van Gent, Oud Kolonel N.-I. L., Den Haag, [illegible] 2de Sweelinckstraat 78 naar: Jan v. Nassaustraat